AVİM Yorum • No: 2018 / 34 • Nisan 2018

SERZH SARGSYAN'IN SİYASİ HAMLESİ

Turgut Kerem TUNCEL

Analist

9 Nisan 2018de Armen Sarkissian Ermenistan Cumhuriyeti (EC) Millet Meclisi özel oturumunda görev yemininde bulunduktan sonra Ermenistan Cumhurbaşkanlığı görevini üstlenmiştir.[1] Böylece A. Sarkissian, Ermenistanın dördüncü cumhurbaşkanı olmuştur. Ancak A. Sarkissianın cumhurbaşkanlığının mahiyeti seleflerininkilere hiçbir şekilde tekabül etmemektedir. Üç selefi olan Levon Ter Petrosyan (1991-1998), Robert Kocharyan (1998-2008) ve Serzh Sargsyan/Serj Sarkisyan (2008-2018) Ermenistan başkanlık sistemi ile yönetildiği sırada cumhurbaşkanlığı makamında görev almışlardı. Aralık 2015 anayasa değişiklikleri ile ülkenin yönetim biçimi parlamenter sisteme geçmiştir. Dolayısıyla, dördüncü Ermeni Cumhurbaşkanı A. Sarkissian seleflerine kıyasla çok daha az yetkiye sahip bir şekilde parlamenter Ermenistanın ilk cumhurbaşkanı olmuştur. Yeni parlamenter sisteme göre cumhurbaşkanının veto yetkileri bulunmamaktadır ve makamı özü itibariyle semboliktir.

Aslına bakılırsa, parlamenter Ermenistanda, başbakan yürütmenin en tepesinde olacaktır, ki bu makam eski başkanlık Ermenistanındaki cumhurbaşkanlığı makamına benzeşmektedir. Bu sebeple, Ermenistanda gündemi meşgul eden soru kimin yeni başbakan olup yürütmenin en tepesinde olacağıdır. Bu çok tartışılan sorunun kesin cevabı 17 Nisanda, yani Ermeni parlamentosu yeni başbakanını seçtiğinde ortaya çıkacaktır. Ancak daha şimdiden rahatlıkla bir üçüncüsüne yer bırakmayacak şekilde iki ihtimal üzerinde durabiliriz. Bir ihtimal eski Cumhurbaşkanı ve Ermenistan Cumhuriyetçi Partisinin parti başkanı Serzh Sargsyanın bir yakın ortağının, ya Ermenistan Cumhuriyeti Savunma Bakanı Vigen Sargsyan veya eski Başbakan Karen Karapetianın, yeni başbakan olmasıdır. İkinci ihtimal ise eski Cumhurbaşkanı S. Sargsyanın kendisinin bu makamı üstlenmesidir. Tahmin etmem gerekseydi, ikinci ihtimal üzerine bahse girerdim.

Ermenistanın Başkanlık Sisteminden Parlamenter Sisteme Geçişine Kısa bir Bakış

Ermenistan 1991de SSCBnin parçalanmasını takiben bağımsızlığını kazandığında, parlamentarizmi savunanların eleştirilerine rağmen kuvvetli bir başkanlık sistemi benimsemiştir. Parlamenter sistem destekçileri başkanlık sisteminin demokratikleşme ile uyumsuz olduğunu ileri sürmüşlerdir, ancak dönemin Cumhurbaşkanı Levon Ter Petrosyan

Sovyet-sonrası ekonomik ve siyasi geçiş sürecinin ve Karabağ çatışmasının somut sonuçlarının kuvvetli bir liderliği gerektirdiğini öne sürüp bu tartışmalara karşı çıkmıştır. Nihayetinde, 1995 anayasası Ermenistanda kuvvetli bir başkanlık sistemi kurmuştur. 1998de Ter Petrosyanın yerine Robert Kocharyan gelmiştir. Görev süresi sırasında anayasa 2005te değişiklik yapılmıştır. Ancak bu değişiklik ile parlamenter sistem yerine yarı-başkanlık sistemi kurulmuştur. 2015te anayasa, üçüncü Ermeni Cumhurbaşkanı S. Sargsyanın girişimiyle yönetim biçiminin parlamenter sisteme dönüştürülmesi için tekrar değiştirilmiştir. O dönem sırasında S. Sargsyan değişikliği meşrulaştırmak için demokratikleşme savını ileri sürmüştür. Ancak muhalefet S. Sargsyanın aslında demokratikleşme ile ilgilenmediğini, aksine gücünü elinde tutmayı amaçladığını ileri sürerek bu hamleye tepki göstermiştir. Muhalefet, S. Sargsyanın var olan anayasal sınırlamalardan dolayı üçüncü defa cumhurbaşkanlığına adaylığını koyamayacağı için anayasayı değiştirmek ve parlamentarizmi kurmak istediğini iddia etmiştir. S. Sargsyanın amacının yeni parlamenter Ermenistanda başbakan olarak gücünü elinde tutmak olduğunu öne sürülmüştür. Başkaları ise S. Sargsyanın Ermenistan Cumhuriyetçi Partisi başkanı mevkiini kullanarak yeni başbakanın iplerini elinde bulundurmak yoluyla fiilen iktidarda kalmak istediğini iddia etmiştir. Kimileri de "Ermenistan Cumhuriyetçi Partisi klanının" parlamenter sistemde bir grup olarak gücü elinde tutmak istediğini öne sürmüştür.

Bu iddialar Ermenistanda sıkça tartışıldığı sırada, 10 Nisan 2014te S. Sargsyan parlamenter sistem kurulduktan sonra başbakanlığa adaylığını koyma konusunda herhangi bir olasılık olmadığını şu sözlerle açıkça ifade etmiştir: "Ben, Serzh Sarkisian [Sargsyan], Ermenistan Cumhuriyeti Cumhurbaşkanlığı makamına bir daha asla adaylığımı koymayacağımı resmi şekilde ilan ediyorum." S. Sargsyan şunu da eklemiştir:

> Eğer son tartışmaların [anayasal reform konusunda] sonucunda benim arzuma karşılık gelmeyen bir yol seçilirse parlamenter hükümet modelinden bahsetmekteyim o durumda başbakan makamını da amaçlamayacağım İnanıyorum ki Ermenistanda bir kişi hayatında ikiden fazla kez gücü elinde tutmayı amaçlamamalıdır.[2]

Nihayetinde, anayasa 7 Aralık 2015te düzenlenen referandum sonucunda değiştirilmiştir. Seçmenlerin %63ü anayasal değişiklikleri desteklemiştir ve referanduma katılım oranı %51 olmuştur.[3]

Anayasal değişikliği takiben, 2 Nisan 2017de Ermenistanda S. Sargsyanın Ermenistan Cumhuriyetçi Partisinin parlamentodaki 105 koltuktan 58ini kazandığı parlamenter seçimler düzenlenmiştir.[4] Bu parlamento 2 Mart 2018de A. Sarkissianı Cumhurbaşkanı olarak seçmiştir. A. Sarkissian 9 Nisan 2018de görev yemininde bulunmuştur.

9 ile 16 Nisan arasında başbakan adayları adaylıklarını açıklayacaklar ve 17 Nisanda parlamento Ermenistanda yürütmenin en tepesinde olacak olan yeni başbakanı seçecek.

Serzh Sargsyan 3.0?

Yukarıda bahsedildiği üzere, 17 Nisanda S. Sargsyanın başbakan olarak seçileceğini tahmin ediyorum. S. Sargsyanın yukarıda bahsedilen 10 Nisan 2014teki beyannamesi göz önüne alındığında bu tahminim kulağa tuhaf gelebilir. Ancak aşağıda özetlenen gelişmeler dikkate alındığında, bu tahminin isabetli olacağı anlaşılacaktır.

19 Mayıs 2018de S. Sargsyan Ermenistandaki bir basın kuruluşuna röportaj vermiştir. Bu röportajda (eğer ilk beyannamesini dürüstçe yaptığını varsayarsak) başbakanlık makamı için adaylığını açıklamayacağı konusundaki fikrini değiştirmiş olabileceğini ima etmiştir.

Bu röportajda S. Sargsyan Karabağ sorununa ve bağlantılı olarak Güney Kafkasyadaki yüksek derecedeki gergin siyasi atmosfere değinmiş ve bu durumun Nisan 2014teki durumdan esasen farklı olduğunu iddia etmiştir. S. Sargsyan şunları belirtmiştir:

> Halen başbakan makamını arzulamıyorum ☀ Fakat kendimi hiçbir zaman önyargı veya sabit düşünme ile yönlendirilen biri olarak görmedim. Gerçeği dikkate almakta başarısız olamam ve gelecek için ve ülkemizin düzgün gidişatı için hiç sorumluluğumun olmadığını varsayamam.[5]

7 Nisanda S. Sargsyan, görevi tamamlanacak olan Ermenistan başbakanı ile yaptığı bir toplantıda şunları belirtmiştir: "partimiz 2022ye kadar ülkeyi kalkındırma görevi ile sorumlu olacak, ki bu görevden öncelikle sorumlu olacak kişi partinin başkanı olarak benim."[6]

Bu esnada hiç şüphesiz dikkat çekecek bir şekilde, Erivanda S. Sargsyanın on yıl boyunca yaşadığı cumhurbaşkanlığı sarayı başbakanın ofisine dönüştürülmüştür.[7]

9 Nisan 2018de yeni Cumhurbaşkanı seçilmiş olan A. Sarkissian, görevine başlama töreninden önce S. Sargsyan ile yaptığı bir toplantıda "önümüzdeki uzun yıllar boyunca S. Sargsyan ile yakından çalışmayı sabırsızlıkla beklediğini" belirtmiştir.[8]

S. Sargsyanın başbakanlık adaylığına karşı protesto gösterileri düzenleneceği beklenebilir. Ancak böylesi olası protestoların S. Sargsyanı geri adım atmaya zorlayacak kadar kuvvetli olmaları muhtemel değildir. Bu durum, Ermeni parlamentosunda dokuz koltuk sahibi olan muhalif Yelq blokunun S. Sargsyanın adaylığına karşı protestolar düzenlemek önerisi üzerine kendi içerisinde anlaşmazlık yaşamasında anlaşılmaktadır. Başka çevreler de böylesine büyük protestolar düzenlemek için konusunda hazırlık yaptıklarını herhangi bir şekilde belli etmemiştir.[9]

Tüm bunlar S. Sargsyanın 17 Nisanda büyük olasılıkla Ermenistanın yeni başbakanı olacağına dair kuvvetli ipuçlarıdır. Bu demektir ki kendisi, farklı bir şekilde de olsa, görevindeki üçüncü dönemi ile ülkedeki gücünü elinde tutmaya devam edecektir.

Fotoğraf: Armenia.am

**Bu metin İngilizce aslından Ahmet Can Öktem tarafından çevrilmiştir.*

[1] President of Republic of Armenia, *President-elect Armen Sarkissian Assumes the Office of President of the Republic of Armenia at the RA National Assembly Special Sitting*, Last modified April 09, 2018, http://www.president.am/en/press-release/item/2018/04/09/President-Armen-Sargsyan-inauguration-ceremony/

[2] Emil Danielyan, Sarkisian Rules Out Another Presidential Term, *Azatutyun Armenia*, April 10, 2014, erişim tarihi 10 Nisan 2018, https://www.azatutyun.am/a/25328678.html.

[3] Armenia votes to curb presidential powers in disputed referendum, *The Guardian*, December 07, 2015, erişim tarihi 10 Nisan 2018, https://www.theguardian.com/world/2015/dec/07/armenia-vote-disputed-referendum-president-powers

[4] National Assembly of the Republic of Armenia, *Members of the National Assembly of the Republic of Armenia Sixth Convocation*, Son değiştirme 10 Nisan 2018, http://www.parliament.am/deputies.php?sel=factions&lang=eng

[5] Bradley Jardine, Armenian President Drops Hint He Intends to Extend Rule, *Eurasianet*, March 20,2018, erişim tarihi 10 Nisan 2018, https://eurasianet.org/s/armenian-president-drops-hint-he-intends-to-extend-rule

[6] Grigor Atanesian, As Armenia Effects its Political Transition, All Eyes on Sargsyan, *Eurasianet*, April 09, 2018, erişim tarihi 10 Nisan 2018, https://eurasianet.org/s/as-armenia-effects-its-political-transition-all-eyes-on-sargsyan

[7] Grigor Atanesian, As Armenia effects its political transition, all eyes on Sargsyan

[8] Accompanied by His Spouse, Newly-elected President of Armenia was Hosted at Baghramyan-26,*Aravot*, April 09, 2018, erişim tarihi 10 Nisan 2018, http://www.aravot-en.am/2018/04/09/210174/

[9] Grigor Atanesian, As Armenia Effects its Political Transition, All Eyes on Sargsyan

Yazar Hakkında :

Dr. Turgut Kerem Tuncel, Avrasya İncelemeleri Merkezi'nde (Ankara) kıdemli analisttir. Avrasya jeopolitiği, Geniş Karadeniz Bölgesi, Güney Kafkasya, Karabağ ihtilafı ve Türk-Ermeni ilişkileri hakkında çalışmalar yürütmektedir.

Atıfta bulunmak için: TUNCEL, Turgut Kerem. 2026. "SERZH SARGSYAN'IN SİYASİ HAMLESİ." Avrasya İncelemeleri Merkezi (AVİM), Yorum No.2018 / 34. Nisan 16. Erişim Kasım 22, 2026. https://avim.org.tr/tr/Yorum/SERZH-SARGSYAN-IN-SIYASI-HAMLESI

Süleyman Nazif Sok. No: 12/B Daire 3-4 06550 Çankaya-ANKARA / TÜRKİYE
Tel: +90 (312) 438 50 23-24 • **Fax**: +90 (312) 438 50 26
@avimorgtr
https://www.facebook.com/avrasyaincelemelerimerkezi
E-Posta: info@avim.org.tr
http://avim.org.tr

© 2009-2025 Avrasya İncelemeleri Merkezi (AVİM) Tüm Hakları Saklıdır